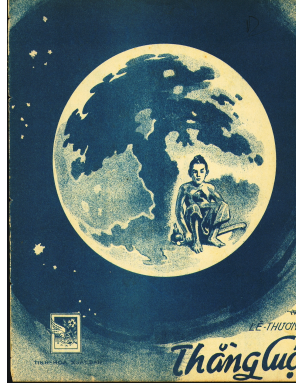

Những mùa Trung Thu cũ

cntyk2

Năm tháng cũ rộn tình xưa tình thức...*

Lật bật thời gian của vòng tuần hoàn trôi qua. Chưa hết Hè là thiên hạ đã chuẩn bị lễ Vu Lan, ngày rằm xá tội vong nhân rồi Tết nhi đồng hay Tết Trung thu... Nói theo mùa cho thấy có vẻ như VN có 4 mùa nhưng thật sự ở Sài Gòn, trong Nam, chỉ có 2 mùa mà thôi. Có 365 ngày trong năm thì đa số là Nóng và Mưa chứ làm gì có cảnh Thu, Đông ? Nhớ năm xưa, chị ca sĩ Thanh Lan vừa đi tung tăng, vừa hát bài Thu Vàng của Cung Tiến trong cảnh lá vàng rơi rất trữ tình. Nhưng ở Sài Gòn, nắng chang chang thì cuối năm, trời hơi se lạnh chút thì lễ đường có lác đác ít lá rơi thôi. Đào đâu ra lá vàng đầy đường ?

Mùa thu ở Paris thì khác. Cuối tháng 8 ở Paris thì theo nguyên tắc, vẫn còn là trong mùa Hè (từ 21/6 đến 21/9). Nhưng từ đầu tháng 9 thì lá bắt đầu đổi màu vàng úa và chuẩn bị sang màu đỏ. Lá bắt đầu rơi. Ai đi làm về, ngang khu rừng Vincennes, lá phỉ phía Đông của thành phố, thì nhận thấy điều này ngay. Khu rừng này, ngày xưa là do thành phố Vincennes, cạnh thành phố Paris, quản lý. Nhưng thời đời thì cái gì « xịn » quá thì người ta hay « vơ » vào cho mình. Trâu Vincennes, Bò Paris húc nhau nên một sáng đẹp trời, thức dậy, con ruồi bé tí teo là em, được thông báo là từ nay, nhà em nằm trước...Paris ! Tên khu rừng vẫn là rừng Vincennes đấy nhưng từ nay thuộc về thành phố Paris ! Nhờ vậy, nhà cửa lại được giá hơn vì sát Paris. Chuyện Tái ông thất mã xưa là vậy.

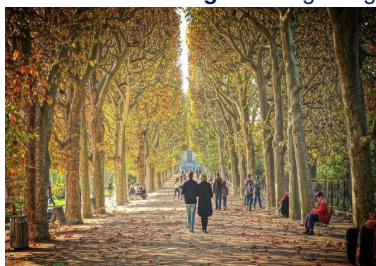
Quay trở lại mùa Thu ở Paris thì trong những năm 70 ấy, cố nhạc sĩ Phạm Trọng (tức nhạc sĩ Phạm Trọng Cầu), người năm xưa ăn dzầm, nằm dzề trong gác xép ở khu Latin của Paris 5, nổi hứng, cho ra đời tác phẩm lừng danh « **Mùa Thu không trở lại** » với những lời trữ tình như sau :

« Em ra đi mùa thu
Mùa thu không trở lại
Đếm lá úa mùa thu
Đo sâu ngập tim tôi

Ngày em đi
Nghe chơi vui nào nề
Qua vườn Luxembourg
Sương rơi che phố mờ
Buồn này ai có mua? »

...

Vườn **Luxembourg** nổi tiếng trong thi ca Việt Nam từ đó. Đến độ ngày em khăn gói quả mướp lết tới Paris, em cứ « hạ quyết tâm » đi xem cho bằng được. Xem xong thì quả thật vườn Lục Sâm Bảo này cũng gọi là rộng, đẹp đấy nhưng chẳng có gì gọi là ...ghê gớm cả. Như những khu vườn lớn của Pháp mà thôi. Cho đến ngày, tình cờ

coi được clip nhạc sĩ nói với ca sĩ Ánh Tuyết về gốc gác bài « **Mùa Thu không trở lại** » này như sau :

« Đối với tôi, đó là một mối tình xa xưa thời còn trai trẻ. Gặp nàng vào mùa xuân, mùa hạ tình nồng cháy và mùa thu nàng ra đi. Hôm tiễn nàng ra sân bay, tôi trở về nhà phải đi ngang qua khu vườn Luxembourg. Khu vườn đó, khi đi ngang, tôi chợt nhận ra mùa thu, vì chân mình đã rất nhiều lá vàng, trong tôi tự nhiên vang một giai điệu 'Em ra đi mùa thu, mùa thu không trở lại...'. Dù là mùa thu ở Paris rất đẹp, nhưng mà từ mùa thu đó, với tôi, mùa thu không bao giờ trở lại nữa, chỉ có thể thôi ».

Đọc xong tâm sự video này, em phục lẫn cái nghệ sĩ tính, cái sự lãng mạn của các nhạc sĩ, thi sĩ ghê gớm nha các cụ. Mùa Thu chính thức bắt đầu từ 21/9 đến 21/12. Và ở Paris, đầu tháng 9, ngày bắt đầu vào chu kỳ « ngày ngắn, đêm dài ». Buổi sáng, 6 giờ, trời còn tối và buổi chiều từ 18 giờ, trời bắt đầu trở tối và hơi lạnh (so với mùa Hè thì Paris, 22 giờ đêm có khi vẫn còn nắng nhẹ). Các nhà cao tầng, có người lớn tuổi ở, bắt đầu để lò sưởi. Người người mặc áo khoác khi ra đường và dĩ nhiên, lá ngoài đường rụng là tả.

Ngày xưa bên Tàu thì « *ngô đồng nhất điệp lạc, thiên hạ cộng tri thu* » nhưng ngày nay, cuối tuần xách mông đi chợ thì nhìn lò sưởi, củi đốt... lĩnh kinh bày ra thì biết mùa Thu đến. Các siêu thị luôn luôn đi trước 4 mùa để bán hàng thiên hạ. Học sinh tháng 6 vừa nghỉ Hè là các gian hàng bày sách vở chuẩn bị cho...mùa tựu trường tháng 9. Còn đang co ro với mùa Đông thì đã thấy hạt giống, cây cối, áo quần nhẹ...đã bày ra. Cứ vậy mà tiến !

Nên việc thi sĩ ta hàng ngày ra đường, đi chợ mà không biết trời đã vào Thu ? Phải đến khi đập lên lá xào xạc mới biết Thu đến, thì cũng hơi khó nha. Nhưng thôi, đã là thi sĩ, nhạc sĩ thì chuyện phải thêm gia vị, mắm muối, hành tỏi ... để làm đẹp cuộc đời, đẹp lòng người là chuyện thường tình. Nhiều khi em cứ lẩm cẩm ngồi nghĩ về những chuyện tình dở dang thì thấy nhiều khi, đó cũng là điều hay. Đúng như thiên hạ hay nói « *Đời mất vui khi vẹn câu thề* ». Vì có khi nhiều năm sau, anh chị em paparazzi nào hay theo dõi đoạn kết những « love story » có hậu, sẽ đau buồn khi chứng kiến cảnh chồng vợ cãi vã nhau khi tiền nước, tiền điện, tiền chợ, tiền mua tả lót, sửa cho con...thức bách hàng ngày ? Thôi thì « *Tình chỉ đẹp khi còn dang dở* » mà lại hay ! Đẹp mãi trong tâm tưởng.

Đây nè, nói nào đâu xa, em có anh chị bạn khá thân, cũng hay lui đến nhau để họp mặt, ăn uống. Quen biết cũng cả 20 năm chứ ít gì. Nhắc lại thời mới quen, chị chớp mắt hồi tưởng lúc chị làm người giữ kết trong một quán cà phê khá nổi tiếng trước 75 ở Đa Kao. « *Trời, em biết không, chị cứ nhớ anh đến một mình, mặc áo lính, ngồi trầm ngâm với điều thuốc SALEM* (Diễn nôm: Sao Anh Làm Em Mệt ? Mà Em Làm Anh Sướng). Bao nhiêu người theo chị nhưng trời ơi, em biết không, chị chỉ mê anh ấy à ! ». Mợ vợ ngồi say mê kể lể, kếp chồng ngồi bên cạnh, bên lén, im lặng, hạnh phúc vỡ oà, không nói nên lời.

Hơn 10 năm sau, em tình cờ gặp lại chị bạn này ở Paris 14. Chị nói với em là thuyền đã đắm, bè đã tan vì « *anh có người khác, về nhà hay gây với chị đó em. Thậm chí còn thượng cẳng chân, hạ cẳng tay, « đê em » với chị nữa !* ». Gói thuốc lá SALEM ngày xưa chắc được thay bằng thuốc lá CAPSTAN ? (tạm dịch : Cho Anh Phát Súng Tim Anh Nát - Nhưng Anh Tin Số Phận Anh Còn). CAPSTAN ở đây không thể viết tắt từ chữ « *Con Anh Phá Sản Tại Anh Ngu* » nha các cụ. « Chuyện tình buồn » chấm dứt từ ngày đó luôn và em mất luôn tin tức về cặp vợ chồng bạn này.

Xin lỗi các cụ nha vì em hay 8 linh tinh lắm. Để em quay lại chủ đề Mùa Thu cũ nha. Nói thêm về khu Latin ở quận 5 của Paris thì mới hiểu lòng các thi, nhạc sĩ vì khu này vừa là khu thương mại, vừa là khu du lịch nổi tiếng của thành phố Paris.

Với những địa danh nổi tiếng như nhà thờ Đức Bà Paris, trường đại học Sorbonne, đại học Y, cửa hàng sách Gilbert, lại có dòng sông Seine lượn lờ uốn quanh với những quán cà phê, những kiosque bán tranh, sách dọc 2 bên bờ sông. Và gần gare Lyon đèn nê-ông dzàng nữa (*bây giờ toàn bóng LED không hà*) ...Chính những nơi này, những khu này đã tạo cảm hứng cho các văn, thi, nhạc sĩ VN từng ở đó, cho ra đời những bài thơ, bài nhạc bất hủ. Như *Paris có gì lạ không em, Mùa Thu không trở lại, Mùa Thu Paris, Tiễn em, Đêm lạnh, Cho Em Quên Tuổi Ngọc, Tình Đẹp Như Mơ, bài Tango Cho Em, Thiên Đường Ái Ân, Mùa Thu Yêu Đường, Chỉ Có Em*... Nguyên Sa cũng đã chẳng viết về mùa Thu ở Paris đó sao :

*"Hôm nay tôi đi Paris đang vào Thu
Dòng sông Seine đang mặc áo sương mù
Đang nhìn tôi mà khoe nước biếc*

Khoe lá vàng lộng lẫy lối đi xưa!”

Em có mấy người bà con, cũng xuất thân từ những trường đại học của Paris trước những năm 70, bây giờ ở khắp nơi trên thế giới, khi có dịp quay về Paris là các ngài cứ nhất định là phải « hành hương » một vòng khu này mới êm. Bà lão bác em nè, 91 năm cuộc đời rồi, từng trọ học ở Paris trong những năm 50, khi quay lại Paris chơi là yêu cầu em lên phương án tác chiến, cho cụ một ngày viếng thăm khu này. Ông anh họ em cũng rửa, qua Thụy Sĩ làm lâu rồi nhưng mỗi khi về Pháp là phải đi lang thang khu này một mình. Nhà văn Kiệt Tấn đó, dấu ấn của khu quartier Latin, hẳn lên trong vài tác phẩm của ông. « *Người em xóm học* », « *Yêu em xứ tuyết* »... Đọc tác phẩm của người, em cứ hoa mắt lên các cụ ạ. Hết Diane, hết những kiểu nữ tóc vàng, mắt xanh, đít to, mông bự... cứ lượn qua lượn lại trong các tác phẩm văn chương !

Em thì thông cảm tình cảm các bậc trưởng thượng nhưng nói nào cho ngay ra, em « oải » khu này lắm các cụ ạ. Vì ai cũng biết là ở đâu cũng vậy, có nơi dành cho khách du lịch, có nơi dành cho người địa phương. Khu Latin này, đẹp thì đẹp đấy nhưng cái gì cũng mắc vì dành cho khách du lịch mà thôi. Không có em nha các cụ. Em chỉ mếu máo vác mặt đến khu này khi phải hướng dẫn khách phương xa tới thăm Paris. Paris 5 luôn là khu phải đến của khách thập phương. Chứ với đồng lương bèo của em mà tối ngày la cà ở đó thì chắc cuối tháng chỉ có đường húp cháo. Thôi, xin về cái xóm nghèo tình nghĩa của em ở ngoại ô Pa-Ri cho nó lành. Khu em thì là loại khu nhà như lời ca chế này :

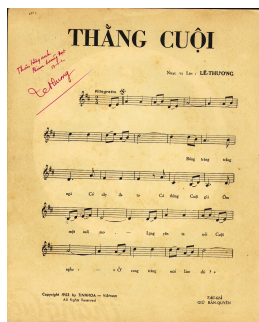
*« Đường về đêm nay tối thui
Mà sao cô không thấy tui
Cô đừng tui cô nói tui đi ... »*

Bài nhạc « Kiếp nghèo » này, là nhạc của nhạc sĩ Lam Phương. Người nhạc sĩ này, cũng « trụ trì » tại Paris cả một thời gian dài trước khi cất cánh qua Canada.

Em thì hay chạnh lòng lắm các cụ ạ. Cứ mỗi khi giờ báo (mạng) ra là thấy thiên hạ cứ ríu rít về ngày Vu Lan, bánh Trung Thu là đột nhiên, những kỷ niệm xưa trong tâm hồn em lại ùng ùng quay dzia, bơi lội tung tăng trong dòng sông cũ.

Về bài Thăng Cuội của nhạc sĩ Lê Thương thì em không cần dài dòng vì trong trang nhạc Âm nhạc xưa đã nói nhiều về người nhạc sĩ tài hoa này rồi. Cái mà em muốn nói là những ca từ trong bài Thăng Cuội, thật hay và êm đềm.

*Bóng trắng trắng ngà có cây đa to
Có thăng Cuội già ôm một mối mơ
Lặng im ta nói Cuội nghe
Ở cung trăng mãi làm chi
Bóng trắng trắng ngà có cây đa to
Có thăng Cuội già ôm một mối mơ.*

Nó như những lời ru, đưa tuổi nhi đồng vào giấc mộng đẹp. Cái hình bìa tờ nhạc « Thăng Cuội » của nhà xuất bản Tinh Hoa năm xưa đó, nó luôn luôn quay về trong đầu em mỗi khi thấy Trung Thu trở lại.

Tết Trung Thu, Tết Nhi đồng ...nhưng thật sự cái Tết Trung Thu xưa không gây ấn tượng gì nhiều trong em. Nhất là trong những năm trước 1975. Có chăng là hình ảnh những con thú giống, đĩa hoa quả, trái cây... nặn bằng bột mì, khoe màu sắc tươi vui là nhớ mãi. Nhất là những cái bánh nhân đậu xanh, hình con lợn nho nhỏ.

Trung Thu năm xưa ở Saigon, trong bầu không khí chiến tranh, chỉ gặp những tủ kính bán bánh Trung thu rực ánh đèn nê-
Phải vào Chợ
những băng rôn
Viên và Đồng
thu xưa thì đều
cạnh tranh.
cào như hôm
Trung Thu bắt
Tàu nên thiên
không khí « Trung thu » hơn chăng ?

ông, rải rác trên những con đường chính của Sài Gòn. Lớn, mới thấy đèn neon sáng rực rỡ cả khu, dưới loè loẹt của những hiệu bánh nổi tiếng là Đồng Hưng Khánh. Theo sau là Tân Tân, Long Xương ... Bánh trung do các tiệm người Hoa trong Chợ Lớn bán. Không có Cũng chẳng có ai tự làm bánh Trung thu bán loạn cào nay. Nghĩ cho cùng, chắc lúc đó ít có cạnh tranh vì Tết đầu từ câu chuyện huyền ảo Đường Minh Hoàng bên hạ thấy « bánh chính chủ » làm, ăn ngon hơn và có

Ai nói em sai thì em chịu chứ em có cái quan niệm cổ lỗ là mỗi quốc gia đều có những món ăn mà phải của chính người nước đó làm thì mới ngon. Hủ tiếu thì phải ngồi ăn ở những tiệm kiểu Hải Ký Mì Gia, Thuận Ký, Xương Ký hay cái gì Ký Ký (đầu) đó của mấy anh Hoa kiều. Phở, bánh cuốn... thì phải là của đầu bếp Việt Nam. Couscous thì nhất định phải do dân Á Rập nấu... Có lần em đi du lịch ở bên Mỹ, thèm phở, bèn tìm địa chỉ nhà hàng VN trên mạng. Chợt thấy thiên hạ chấm một nhà hàng phở VN được 4.5 / 5 sao ở gần Miami, em bèn cùng bầu đoàn thể từ lóc nhóc kéo đến. Chạy xe cũng gần 40 phút, rã rời tay chân và khi vào nhà hàng thì thấy tất cả nhân sự phục vụ là mấy anh đen hay Mễ. Lân la hỏi đến đầu bếp thì anh nhân viên chỉ một bà Mỹ béo sồn sồn, tươi cười. Thế là em bèn « giả từ gác trọ » lên xe về. Chứ ăn phở mà đầu bếp Mỹ nấu thì em ko cảm nhận được cái vị phở VN nha các cụ.

Quay trở lại mục bánh Trung thu thì những năm xưa, những cái bánh trung thu nhân thập cẩm cũng mắc như ngày hôm nay rồi. Cỡ đám tiếu yêu như em thì muốn ăn bánh Trung thu, phải đợi cả nhà cùng ăn. Một cái bánh cắt ra, cũng 4,5 người ăn. Bánh nướng thập cẩm thường được cắt ra làm...8 phần. Ăn cho có vị Trung thu thôi. Bánh dẻo nhân hạt sen hay đậu xanh thì giá bèo nhất nhưng em lại thích nhất vì bột mềm, thơm. Ăn bánh Trung thu thì phải uống trà nóng thì mục trà nóng này, sau này lớn lên thì em mới thường thức được. Chứ lúc còn nhi đồng, trà nóng là theo em, chỉ dành cho các người lớn tuổi. Ngày xưa, nghe nói « ăn bánh, uống trà, thưởng trăng » thì em, không hiểu sao, cứ nghĩ đến những nhân vật, thi nhân Tàu cỡ Bá Nha, Tử Kỳ, Lưu Bị, Tào A Man trong văn hoá Trung Hoa...vậy!

Trung Thu cũng là dịp cho những quan tham (thời nào cũng có) nhận những hộp bánh lót vàng bên dưới. Chuyện này thì em miễn bàn đến vì đụng chạm lắm. Đã tặng bánh thì phải từ 2 hộp trở lên chứ ít ai đi tặng một hộp lắm. Và theo cái nhìn của người Việt ta là đã tặng bánh, không lẽ là bánh nhân đậu xanh và trứng ? Rẻ quá, mất tính trang trọng nha các cụ. Mà ngày ấy, 2 hộp bánh thập cẩm, tính ra chắc cũng vài ngàn (tiền thời VNCH) rồi. Do đó như em đã nói, Tết Nhi Đồng nhưng có lẽ nhi đồng chịu khó rờn rấn rước đèn ngoài đường cho nó lành. Có lần em cũng đốt đèn trong nhà thì bố mẹ em la inh ỏi vì sợ ...cháy nhà ! Từ thuở nhỏ, có em nhi đồng nào chẳng có lúc băng khuâng nhìn cái đèn lồng bằng giấy kính (hay đèn xếp) của mình bị cháy ?

Ở những năm trước 1963, khi chiến tranh chưa lan rộng đến những tỉnh gần Sài Gòn, khi ở ngoài đường, vỉa hè chưa bị cắt lán vào bên trong, khi cây cối chưa bị triệt hạ để hăng thầu RMK-BRJ đổ nhựa làm đường. Thì đây đó, khi màn đêm buông xuống của mùa Trung Thu, trên những vỉa hè (còn cỏ, đất, dế và ve sầu !), đã thấy lấp loè những đóm lửa khắp nơi. Con nít đã xúm nhau đốt nến, nấu đèn cây trên những miếng nhôm nhỏ đặt trên những cục đá hay đi vòng vòng với những lồng đèn đủ màu sắc trên tay.

Trong những năm mà chiến tranh chưa khốc liệt, tiếng bom B-52 hàng đêm chưa nghe ầm ầm từ xa để người phu quét đường có thể dừng chỗi lắng nghe thì những đám cộ đèn (rước đèn) cũng đã được tăng cường an ninh nghiêm ngặt. Làm mất đi cái tính hồn nhiên của tuổi thơ. Xe Honda ngày đó cũng chưa nhiều, đa số là xe đạp, xe gắn máy hay xe hơi của Pháp và Ý nên gia đình nào chiều con, thường lái xe, đưa các nhi đồng làm một vòng Chợ Lớn về đêm để coi không khí Trung Thu như đã ghi ở trên. Từ khúc đường Trần Hưng Đạo, quận 5 là đã thấy xe cộ nhộn nhịp, đèn sáng rực với những lồng đèn, quẩy bánh, thú bằng bột màu sắc.

Thú vui thời nhi đồng mùa Trung Thu của em chỉ có vậy. Giản dị.

Thời đó, 1964, trong nhà chỉ có truyền hình đen trắng, màn hình bé xíu (không phải nhà nào cũng có). Không điện thoại di động, không internet, không sách báo nhiều. Nhi đồng chỉ có thể bu lại coi những series phim Mỹ như Batman,

Wild Wild West, Bonanza, Startrek, Mission impossible...của đài truyền hình 11 (Mỹ) mà thôi. Mà cũng ngộ, thời tiếng Anh chưa thông, con nít nào ngồi coi phim Mỹ đều ...hiểu và « đoán » được nội dung phim Mỹ mới ghê ! Nói thêm là TV không phải lúc nào cũng có nha các cụ. Hàng đêm, TV chỉ có khi máy bay EC-121 bay lên phát sóng từ 19 giờ đến 22 giờ mà thôi. Khi xướng ngôn viên nói « *Chúc quý vị một đêm an lành* » là thiên hạ (đi coi cộp ở những nhà có TV) lục tục đứng dậy, nhà ai đi nhà này !

2019, nhiều khi ngồi nghĩ lại « những ngày xưa thơ ấu », nhiều khi em cũng không nhớ lắm là thời đó, những người sống cùng thời, không biết làm gì cho qua những giây phút rảnh rỗi ? Không Google, không phim lậu, không TV màu mè, không SH, Air Blade, Cub, không những quán cà phê nhạc xập xình, karaoke... Cái gì cũng không nhưng cứ nghĩ đến là thương nhớ. Chẳng hiểu tại sao.

Đến những năm gần đây, dịp Trung Thu, mấy anh Ba chế ra mấy cái-gọi-là « lồng đèn điện tử » chạy pin thì em xin tóm tắt những lồng đèn này bằng vài chữ « phản cảm » và « nhảm-nhí-chưa-từng-thấy ». Nội nghe cái tiếng nhạc Tàu eo éo, không nhịp điệu gì, phát ra từ cái lồng đèn Tàu là em đã thấy « bức xúc, bứt nút » rồi. Bèn nhớ lại cái giồng sông năm cũ.

Ôi những lồng đèn con cá, con thỏ... xưa, chắc cũng theo em, đi vào kỷ niệm êm đềm cũ.

Em xin sửa chút lời của nhạc sĩ Phạm Trọng để chấm dứt bài này : « *Dù là mùa thu ở Paris rất đẹp, nhưng mà từ (những) mùa thu (xưa) đó, với tôi, mùa thu không bao giờ trở lại nữa, chỉ có thể thôi* » .

Tháng 9, 2019
cntyk2

- Lời trong bài thơ « Bài thơ còn lại » của thi sĩ Hoàng Anh Tuấn